

Z-D.

TIJDSCHRIFT

VOOR

NATUURLIJKE GESCHIEDENIS
EN PHYSIOLOGIE.

UITGEGEVEN

DOOR

J. VAN DER HOEVEN, M. D.

PROF. TE LEIDEN,

EN

W. H. DE VRIESE, M. D.

PROF. TE AMSTERDAM.

DERDE DEEL.

TE AMSTERDAM,

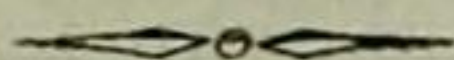
BIJ C. G. SULPKE

1836.

INHOUD

VAN HET

DERDE DEEL.

I. OORSPRONKELIJKE STUKKEN.

1. J. WTTEWAALL, Het Beekberger woud. . bl. 1—6.
2. H. C. VAN HALL, Uittreksels uit brieven van den Heer P. W. KORTHALS uit Sumatra. . . bl. 7—15.
3. P. W. KORTHALS, Tridia en Pellacalyx, twee nieuwe plantengeslachten. bl. 16—22.
4. H. C. VAN HALL, Waarneming eener afwijking in de rigting der deelen eens hyacinths, door M. J. ADRIANI. bl. 23—22.
5. Q. M. R. VER HUELL, De rups van den *Bombyx Atlas*. bl. 28—30.
6. W. H. DE VRIESE, Aanteekeningen omtrent den groei der bloemstengelen van twee *Agave's*, enz. bl. 31—52.
7. J. VAN DER HOEVEN, Iets over het onderscheid tuschen de kiezen der boven- en onderkaak bij de olifanten. bl. 53—58.
8. ———— Uittreksels uit een' brief van Prof. F. J. F. MEIJEN te Berlijn, betrekkelijk het geslacht *Chinchilla*, enz. bl. 59—64.
9. CLAAS MULDER, Kruidkundige aanteekeningen. bl. 65—87.

10. J. VAN DER HOEVEN, Bijdragen tot de Natuurlijke Geschiedenis van den Mensch. IVde Bijdrage. bl. 89-114.
11. W. H. DE VRIESE, Het gezag van KAEMPFER, LINNAEUS, THUNBERG en anderen, omtrent den Botanischen oorsprong van den Ster-anijs, gehandhaafd tegen Dr. PH. F. VON SIEBOLD en Prof. ZUCCARINI. bl. 115—142.
12. J. VAN DER HOEVEN, Bijdragen tot de Natuurlijke Geschiedenis van den Mensch. Vde Bijdrage. (Hierbij plaat IV—VI.) bl. 116—161.
13. J. WTTEWAAL, Iets over de vertakking der inland-sche grassoorten. bl. 162—170.
14. C. MULDER, Kruidkundige aantekeningen. (Hierbij behoort Plaat VII.) bl. 171—186.
15. P. W. KORTHALS, Aantekeningen over eenige Loranthus-soorten. bl. 187—202.
16. J. F. HOFMAN, Iets over *Dracocephalum virginianum*. bl. 203—210.
17. A. A. SEBASTIAN, Obs. path. de renibus succenturiatis accessoriis. (Plaat VIII. fig. 1, 2.) bl. 211—214.
18. ————— Obs. anatomico-path. de peritonaco perforationem intestinorum ex ulceribus impediante. (Plaat VIII. fig. 3.) bl. 215—217.
19. ————— Obss. anat. path. de anchyles anatomicae cet. (Pl. IX. fig. 1.) bl. 218—226.
20. J. VAN DER HOEVEN, Nieuwe bijdragen tot de kennis van het Vogelbekdier. (Pl. X.) . bl. 227—289.
21. W. VROLIK, Ontleed- en Natuurkundige aantekeningen over den grooten Kangaroo (*Macropus major*, SHAW). bl. 291—356.

II. BOEKRESCHOUWING EN LETTERKUNDIGE BERIGTEN.

1. v. G.; Verslag van de Nieuwe Verh. der Eerste klasse van het Kon. Ned. Inst. van Wetenschappen, Letterkunde en schoone kunsten, IVde Deel. bl. 1—24.
2. W. H. DE VRIESE, Monographia generis Aloes et Mesembryanthemi, auctore *Principe de Salm-Dyck*.
bl. 25—26.
3. ————— *Rumphia* sive commentationes botanicæ cet. auctore C. L. BLUME. . . . bl. 27—40.
4. CLAAS MULDER, Een woord over het werk van GEOFFROY ST. HILAIRE, *Fragmens sur la struct. et l'usage des glandes mamellaires des Cétacés*, etc. bl. 41—58.
5. J. VAN DER HOEVEN, Bemerkungen über die Mundmagenoder Eingeweidenerven der Evertebraten von Dr. J. F. BRANDT. bl. 59—62.
6. ————— Prodomus descriptionis animalium ab H. MERTENSIO observatorum, auctore J. F. BRANDT. bl. 63—69.
7. ————— C. J. TEMMINCK, Coup d'oeil sur la Faune des îles de la Sonde etc. bl. 70—71.
8. ————— C. G. EHRENBURG, Ueber den Cynocephalus und den Sphinx der Aegyptier. bl. 72—73.
9. ————— BOISDUVAL, Histoire naturelle des Insectes. Species général des Lépidoptères.
bl. 74—80.
10. W. H. DE VRIESE, H. C. VAN HALL, Elementa Botanices. bl. 81—91.
11. ————— GEORGH BROERS, Comm. de gemmis plantarum. bl. 92—97.

12. W. H. DE VRIESE, VRIJDAG ZIJNEN, de kinabastèn
van den handel. bl. 98—105.
 13. ————— Prospectus van S. ENDLICHER'S
Genera plantarum. bl. 106.
 14. J. VAN DER HOEVEN, Verslag van J. F. BRANDT,
Mammalium exoticorum etc. descriptiones et icones.
bl. 101—114.
 15. W. H. DE VRIESE, Das System der Pilze durch Abb.
u. Beschr. der Gattungen u. s. w. VON T. F. L. NEES
VON ESENBECK und A. HENRY. . . . bl. 115—116.
 16. ————— J. G. C. LEHMANN, Suppl. Mo-
nographiæ Potentillarum, etc. . . . bl. 116—120.
 17. ————— Sixth meeting of the British
Association for the Advancement of Sciences. bl. 120-167.
 18. J. VAN DER HOEVEN, Verslag van CZERMAK en WAG-
NER, ueber Spermatozoa. bl. 169—176.
 19. ————— R. WAGNER, Beiträge zur Ana-
tomie der Vögel. bl. 177—180.
 20. ————— LEUCKART'S Unters. ueber die
aussere Kiemen von Rochen und Hayen. bl. 181—186.
 21. ————— Over den slag en het geluid van
het hart. bl. 187—190.
 22. ————— Over een nieuw fossil geslacht
van herkaauwende dieren. bl. 190—191.
 23. ————— Platina in de mijnen van het
eiland *Borneo*. bl. 192—193.
 24. Natuurkundige vrage voor den jare 1837, van TEY-
LER'S Tweede Genootschap. . . . bl. 193—194.
-

*Prodromus Descriptionis Animalium ab H. MER-
TENSIO in orbis terrarum circumnavigatione ob-
servatorum, auctore J. F. BRANDT, Academico
Petropolitano et Musei Zoologici Academicæ Scien-
tiarum Directore. Fascic. I. Polypos, Acalephas,
Discophoras et Siphonophoras nec non Echinoder-
mata continens. Petropoli 1835. 4°. Sumptibus
Academicæ.*

Bij de polypen volgt BRANDT de verdeelingen
van EHRENBURG. De beschrevene soorten zijn *Lo-
bularia reniformis*, *Corticifera variabilis* BR., *Mam-
millifera olivascens* BR., *Zoanthus Mertensii* BR., *Ac-
tinia chlorodactyla* BR., *Actinia farcimen*, *Actinia
Xanthogrammica* BR., *Actinia elegantissima* BR.,
Actinia Laurentii BR., *Actinia Mertensii* BR., *Ac-
tinia erythrospilota* BR., *Cribrina chlorospilota* BR.,
Stichodactyla Mertensii BR., en *Stichophora cyanea*
BR. Onder deze soorten komen twee nieuwe ge-
slachten voor, beide tot de *Actinina* behoorende,
Stichodactyla namelijk en *Stichophora*.

Onder de *Acalephæ* worden beschreven *Circe
camtschatica* BR., *Conis mitrata* BR., *Aequorea
rhodoloma* BR., *Stomobrachiota lenticularis* BR.,
Mesonema macrodactyla BR., *Mesonema coerulescens*
BR., *Aeginopsis horensis* BR., *Polyxenia flavobran-
chia* BR., *Phacellophora camtschatica* BR., *Cyanea
Postelsii* BR., *Cyanea Behringiana* BR., *Aurelia
colpota* BR., *Aurelia hyalina* BR., *Aurelia limba-
ta* BR., *Chrysaora fuscescens* BR., *Chrysaora me-
lanaster* BR., *Proboscoidactyla flavicirrhata* BR.,

Hippocrene Bougainvillei BR., *Cassiopea Mertensii* BR., *Staurophora Mertensii* BR., *Diphyes stephanomia* MERT., *Physophora ambigua* BR., *Epibulia Mertensii* BR., *Epibulia erythrophysa* BR., *Agalma Mertensii* BR., *Anthophysa rosea* MERT., *Apolemiopsis dubia* BR., *Physalia Olfersii* BR., *Verella patellaris* BR., *Verella oxyothona* BR., *Porpita radiata* BR., *Porpita Lütkeana* BR. Hier is ESCHSCHOLTZ hoofdzakelijk als leidsman gevolgd. Wij laten hier eene lijst der nieuwe geslachten volgen, benevens de kenmerken, die BRANDT van dezelve geeft.

Circe MERTENS (e familia *Oceanidarum* ESCHSCH.) Oris margo quadrilobatus. Ventriculus appendicibus 8. Canales simplices in canalem circularem marginalem intrantes, e quo tentacula numerosa originem ducunt. Tentacula uniseriata. Corporis pars acuminata appendice non instructa.

Conis BR. (ex eadem familia.) Oris margo quadrilobatus et fimbriatus. Canales plures simplices in canalem marginalem intrantes, e quo tentacula originem ducunt. Tentacula biseriata in inferiore serie tantum evoluta. Corporis pars acuminata appendice capituliformi instructa.

Stomobrachiota BR. (e familia *Aequoridarum* ESCHSCH.) Ventriculus appendicibus pluribus canales exhibentibus. Oris margo brachii 5—6 brevibus. Corporis disciformis margo tentaculis plurimis. — Genus medium inter Aequoreas et Mesonemas, imo adeo quodam modo ad Aurelias tendens.

Aeginopsis BR. (ex eadem familia) Appendices ventriculi latae, sacciformes. Os brachiis quatuor parvis instructum. Tentacula cum ipso ver-

triculo conjuncta, basi vaginata. — Genus *Aeginis* Eschscholtzii valde affine brachiorum praesentia praecipue diversum.

Phacellophora BR. (e familia *Medusidarum* Eschsch.) Tentaculorum fasciculi sedecim in inferiori disci facie uniseriati, e sinu vasculoso arcuato prodeuntes. Ventriculus simplex (sine appendicibus saccatis), vasa (intestina) plurima emittens.

Proboscidactyla BR. (e familia *Geryonidarum* Eschsch.) Proboscis apice brachiis numerosis, simplicibus, oblongis obsessa. Disci margo tentaculis numerosis, uniseriatis cinctus. Ventriculus appendicibus quatuor lanceolatis.

Hippocrene MERTENS (ex eadem familia.) Proboscis basi brachiis quatuor dichotome ramosis (ostiolis instructis?). Tentacula in fasciculis quatuor marginalibus conspicua. Ventriculus appendicibus 8 alternis minoribus. Canales seu vasa quatuor e majoribus ventriculi appendicibus in eminentiam parvam, cordatam, transeuntibus e qua tentaculorum fasciculus exoritur.

Staurophora BR. (e familia *Berenicidarum* Eschsch.) Os (teste Mertensio) nullum. In inferiore disci facie brachia compressa, numerosa (num organa suctoria brachiformia?) cruribus quatuor cruciatis serie duplici inserta. Corporis margo tentaculorum cum canali circulari communicantium serie simplici obsessus.

Antrophysa MERTENS (e familia *Physophoridarum* Eschsch.) Vesica oblonga corpuculis subcartilagineis, oblongis, vesticillatis cincta. Tentacula ramosa, ramulis clavatis, biapiculatis.

Apolemiopsis BR. (specimen non satis integrum,

hinc genus dubium ; ex eadem familia.) Canalis reproductorius filiformis , tenuis , elongatus , cui vesiculae parvae , biseriatae , porro tentacula simplicia verrucis parcis quadriseriatis obsessa : nec non tubuli nutritorii adnexa et ut e figura apparet , partes cartilagineæ fere semilunares adhærent.

Daarenboven zijn hier verscheidene *subgenera* onderscheiden , is de verdeeling der *Medusidae* van ESCHSCHOLTZ gewijzigd , het geslacht *Diphyes* , *Agalma* , *Physalia* , *Velella* en *Porpita* nader opgehelderd , enz.

Bij de *Echinodermata* wordt van de familie der *Holothuriae* eene nieuwe verdeeling voorgesteld. Zij worden in *pedatae* en *apodes* onderscheiden. De *pedatae* zijn *homoiopodes* of *heteropodes*. De *homoiopodes* hebben deels boomvormige ademhalingswerktuigen (*Dendropneumones*) , deels geene ademhalingswerktuigen (*Apneumones*). De *heteropodes* worden in *stichopodes* en *sporadipodes* onderscheiden. Het kenmerk der eersten is : *Pedes abdominales vel omnes vel in abdominis medio saltem in ordines tres , quatuor vel quinque dispositi* ; dat der laatsten : *Pedes abdominales sine ordine sparsi*. De *Holothurice apodes* zijn , even als de *pedatae homoiopodes* , volgens de ademhalingswerktuigen verdeeld en worden in *pneumophoræ* en *apneumones* onderscheiden.

Tot de *Holothurice pedatae homoiopodes* behooren :

I. *Dendropneumones* : genera *Cladodactyla* BR. (*sp. Holoth. crocea* LESS. *Cent. Zool.* , *Cladod. miniata* BR. , *Cladod. nigricans* BR. , *Clad. albida* BR. , *Clad. Gaertneri* (*Hol. Gaertneri* BLAINV.) cet. ;)

Dactylota BR. (sp. *Holoth. laevis* FABR. *Faun. Groenl.*, *Hol. minuta* FABR. *ibid.*, *Hol. pellucida* MÜLL., *Hol. inhaerens* MÜLL.); *Aspidochir* BR. (sp. *Aspidochir Mertensii* BR.); *Sporadipus* BR. (sp. *Sporad. Ualanensis* BR., *Sporad. maculatus* BR.); *Psolus* JAEGER (sp. *Psol. pantapus* JAEGER., *Psol. appendiculatus* JAEGER.); *Cuvieria* PERON. (sp. *Cuvieria Sitchaensis* BR.)

II. *Apneumones*: Genus *Oncinolabes* BR. (sp. *Oncin. fuscesceus* BR., *Oncin. mollis* BR.)

Tot de *Holothuriae pedatae heteropodes* behooren:

I. *Stichopodes*: Genera *Stichopus* BR. (sp. *Stichopus chloronotus* BR., *Stichopus cinerascens* BR., *Stichop. leucospilota* BR.); *Diploperideris* BR. (sp. *Diplop. sitchaensis* BR.)

II. *Sporadipodes*: Genera *Holothuria* (sp. *Holoth. tubulosa*, *Holoth. elegans* MÜLL., *Holoth. impatiens* FORSK., *Holoth. umbrina* RÜPP. et LEUCK., *Holoth. quadrangularis* LESS., *Holoth. ananas* (*Trepang ananas* JAEGER.), *Holoth. grandis* BR., *Holoth. monacaria* LESS., *Holoth. maculata* BR., *Holoth. dubia* BR., *Holoth. tigris* MERT., *Holoth. sordida* BR., *Holoth. æthiops* BR., *Holoth. affinis* BR., *Holoth. fusco-cinerea* JAEGER, *Holoth. atra* ejusd., *Holoth. fusco punctata* ejusd., *Holoth. scabra* ejusd.) *Bohadschia* JAEGER (sp. *Bohadschia marmorata*, *Boh. ocellata* cet. Conf. JAEGER de *Holothuriis*), *Mulleria* JAEGER (sp. *Mulleria echinitis* JAEGER., *Mull. lecanora* JAEGER.); *Trepang* (sp. *Trepang edulis* JAEGER. (reliquæ species huc non pertinent); *Cladolabes* BR. (sp. *Cladolabes limaonotos* BR.)

Tot de *Apodes pneumonophorae* behooren :

Liosoma BR. (sp. *Lios. Sitchæense*)

Chiridota ESCHSCH. (sp. *Chir. rufescens* BR., *Chir. disscolor* ESCHSCH., *Chir. verrucosa* ejusd., *Chir. lumbricoides* ejusd., *Chir. purpurea* LESS. Cent. Zool. Tab. 52)

Tot de *Apodes apneumones* behoort het geslacht *Synapta* van ESCHSCHOLTZ (sp. *Synapta mamillosa* ESCHSCH., *Syn. oceanica* LESS. Cent. Zool. Tab. 35.) De overige soorten van ESCHSCHOLTZ behooren niet tot dit geslacht of maken eene eigene onderverdeling van hetzelfde uit (*Tiedemannice* LEUCK.)

Bij *Sipunculus* worden als nieuwe soorten vermeld: *Sip. nordfolcensis* BR., *Sip. fasciolatus* BR., *Sip. ambiguus* BR. Hierop volgt eene nieuwe soort van *Echiurus*, welk geslacht BRANDT bij de familie der *Holothurice* wil rekenen, namelijk *Ech. Sitchæensis*.

Daarna volgen eenige nieuwe soorten van *Echini* en *Asterice*. De schrijver belooft een uitvoeriger werk over de eerstgenoemden en haalt daaruit verscheidene door hem aangenomene onderverdelingen in het geslacht *Echinus* aan. De nieuwe soorten zijn *Echin. chlorocentrotus*, *Echin. Postelsii*, *Echin. Mertensii*, *Cydarites* (*Phyllacanthus*) *dubia*. Onder de door BRANDT opgenoemde soorten van het geslacht *Asterias*, welke MERTENS op zijne reis gevonden heeft, komen als nieuw voor: *Asterias miniata*, *Ast. ochracea*, *Ast. janthina*, *Ast. epichlora*, *Ast. pectinata*, *Ast. camtschatica*, *Ast. affinis*, *Ast. alboverrucosa*, *Ast. helianthoides* (verschilt van *Ast. helianthoides* LAMARCK.)

Het werk wordt besloten met eene aanhaling en rangschikking der door QUOY en GAIMARD in de reis van D'URVILLE afgebeelde soorten van *Holothurice*, volgens het stelsel des Schrijvers, en met eene tabel, welke een overzicht van deze stelselmatige rangschikking geeft.

J. v. d. H.